

Голас Радзімы

№ 10 (1996)
5 сакавіна 1987 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

У нашай краіне створана адзіная сістэма жансаветаў. Задачы гэтых органаў абмеркавалі ў Маскве ў канцы студзеня дэлегаткі Усесаюзнай канферэнцыі жанчын. Присутнічалі на ёй звыш сарака прадстаўніц Беларусі, сярод якіх і мантажніца радыёапаратуры мінскага завода электронна-вылічальных машын імя Арджана-Мікідзе Герой Сацыялістычнай Працы Алена Пісарава.

НА ЗДЫМКУ: Алена ПІСАРАВА з унукамі Дзімам і Паўлікам. [Матэрыял «Жансаветы», змешчаны пад рубрыкай «Што! Як! Чаму!», чытайце на 4-й стар.].

Фота С. КРЫЦКАГА.

З А Я В А

Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. ГАРБАЧОВА

Савецкі Саюз 15 студзеня 1986 г. вызначыў праграму гістарычнага маштабу — праграму пазатпнай ліквідацыі ядзернай зброі. Прапануючы яе, мы зыходзілі з цвёрдага пераканання, што будучая бяспека — гэта бяз'ядзерная бяспека. Савецкае кіраўніцтва, Савет абароны краіны, які мне даручана ўзначальваць, пастаянна трымаюць праблему бяспекі сваёй краіны, нашых саюзнікаў, усеагульнай бяспекі ў цэнтры ўвагі. У нас няма ніякіх сумненняў у тым, што бяспека зямнога шара, выжыванне чалавецтва павінны забяспечвацца сумеснымі намаганнямі і палітычнымі сродкамі, а не зброяй.

Разважны сэнс народаў, пераважная большасць партый, рухаў, натуральных інстытутаў самазахавання адмаўляюцца прымаць логіку самазбойства чалавецтва. Кіруючыся ўсведамленнем высокай адказнасці перад светам, Савецкі Саюз выступае за тое, каб знаходзіць узаемапрыемальныя рашэнні ў інтарэсах бяз'ядзернага, ненавіснага свету.

На нядаўнім форуме ў Маскве мы яшчэ раз зведалі чаканні трывогі, напружаныя пошукі выдатных прадстаўнікоў навукі і культуры, палітыкі і рэлігіі, зноў востра адчулі пе-

раломны характар нашага часу. Рэйк'явік паказаў, што ядзернае раззбраенне — поўнацэнная рэальная палітыка. У сталіцы Ісландыі мы былі за адзін крок ад дагаворанасці па цэламу колу такіх рашэнняў, якія ў сваёй сукупнасці азначалі б глыбокі прырост фронту ядзернай бяспекі. У гэтым веліч і трагедыя Рэйк'явіка. Веліч таму, што адкрылася дасягалная перспектыва бяз'ядзернага свету. Трагедыя таму, што магутныя сілы запраціваліся пагадненням, застаючыся ў палоне сілавога ядзернага мыслення.

Усім вядома, што адбылося пасля Рэйк'явіка. Амерыканская адміністрацыя пайшла назад ад дасягнутага. Савецка-амерыканскія перагаворы, нягледзячы на нашы намаганні надаць ім дынамізм і канкрэтнасць, зноў наўмысна блакіруюцца. І тыя самыя дзеячы, якія лічылі лагічным разгляд у Рэйк'явіку ўсяго комплексу прапановаў, які ахоплівае стратэгічны наступальны ўзбраенні, ракеты сярэдняй дальнасці, касмічную зброю, ядзерныя выправаванні, заняты цяпер тым, што сабатуюць дагаворанасці па кожнаму з гэтых напрамкаў, спасылаючыся на тое, што Савецкі Саюз настойвае на іх вырашэнні ў пакеце. На самай справе перагаворы блакіруюцца

узкімі эгаістычнымі інтарэсамі, нежаданнем адмовіцца ад стаўкі на ваенна-тэхналагічную перавагу, ілюзорнымі разлікамі вырвацца наперад, перш за ўсё праз космас.

Для нас падобны падыход чужы, больш таго — непрымальны. Наш прынцыповы курс — нястомна шукаць развязкі, якія адкрываюць дарогу да ўзаемапрыемальных дагаворанасцей, да роўнай бяспекі.

Палітбюро ЦК КПСС, разгледзеўшы гэтымі днямі комплекс пытанняў, звязаных з ажыццяўленнем праграмы бяз'ядзернага свету, прыняло рашэнне зрабіць яшчэ адзін буйны крок у гэтым напрамку.

Сёння ад імя савецкага кіраўніцтва аб'яўляю аб наступным нашым рашэнні.

Савецкі Саюз прапануе выдзельць праблему ракет сярэдняй дальнасці ў Еўропе з блока пытанняў, закчычыць па ёй асобнае пагадненне, прычым зрабіць гэта неадкладна. Для такога кроку ёсць не проста аснова, а фактычна гатовая дагаворанасць. У Рэйк'явіку было ўмоўлена, што СССР і ЗША на працягу бліжэйшых пяці гадоў ліквідуюць усе свае ракеты сярэдняй дальнасці ў Еўропе. У тым жа тэрміны колькасць савецкіх ракет гэтага класа ска-

рачаецца на азіяцкай частцы нашай тэрыторыі да ста боегаловак пры тым разуменні, што такую ж колькасць боегаловак ракет сярэдняй дальнасці ЗША маглі б пакінуць на сваёй нацыянальнай тэрыторыі.

Як толькі будзе падпісана пагадненне аб ліквідацыі савецкіх і амерыканскіх ракет сярэдняй дальнасці ў Еўропе, СССР выведзе з ГДР і ЧССР, па ўзгадненню з урадамі гэтых краін, аператыўна-тактычныя ракеты павышанай дальнасці, якія былі размешчаны там у якасці мер у адказ на разгортванне «Першынгаў-2» і крылатых ракет у Заходняй Еўропе. Што датычыць іншых ракет аператыўна-тактычнага прызначэння, то мы гатовы адразу ж пачаць перагаворы з мэтай іх скарачэння і поўнай ліквідацыі.

Такім чынам, ёсць рэальная магчымасць у сістэме тэрміны вызваліць наш агульны еўрапейскі дом ад значнай долі ядзернага грузу. Гэта быў бы рэальны і буйны крок да поўнага вызвалення Еўропы ад ядзерных узбраенняў. Нашы прапановы мы кладзём на стол перагавораў з ЗША ў Жэневе.

Нас неаднойчы запэўнівалі, што калі СССР вычленіць пытанне аб ракетах сярэдняй дальнасці з рэйк'явіцкага па-

кета, то дагаварыцца аб іх ліквідацыі ў Еўропе будзе няцяжка. Цяпер выпадае добрая магчымасць даказаць гэта на справе. Гэтага чакаюць еўрапейцы, народы іншых кантынентаў, гэтага патрабуюць інтарэсы сучаснасці і будучыні.

Выдзяляючы цяпер праблему ракет сярэдняй дальнасці ў Еўропе, Савецкі ўрад падарнейшаму лічыць вельмі важнай справай дасягненне пагаднення па істотнаму абмежаванню, а затым і ліквідацыі стратэгічных узбраенняў. Зразумела, як неаднаразова падкрэслівалася, павінна быць абумоўлена рашэннем аб недапушчэнні размяшчэння зброі ў космасе, з прычыны арганічнай узаемасувязі гэтых пытанняў.

Савецкі Саюз зноў дэманструе сваю волю — нягледзячы на ўсе цяжкасці і штучныя бар'еры — вырашыць праблему ядзернага раззбраення. Новая мысленне азначае здольнасць прыслухацца да голасу грамадскасці, еўрапейскай і сусветнай, зразумець клопаты і інтарэсы іншых народаў, не аддаўляць сваю бяспеку ад бяспекі суседзяў у нашым узаемазавязаным свеце.

Гістарычны шанц не павінен быць упушчаны! Мы чакаем хуткага, станоўчага адказу.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ПАРЛАМЕНТАРЫ ШВЕЦЫІ У МІНСКУ

У Мінску пабывала дэлегацыя рыксдага Швецыі на чале з яго Старшынёй Інгемунда Бенгтсанам, якая знаходзілася ў Савецкім Саюзе па запрашэнню Вярхоўнага Савета СССР.

Дэлегацыя рыксдага Швецыі нанесла візіт у Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР. Яго Старшыня Г. Таразевіч расказаў гасцям аб асноўных этапах станаўлення Беларусі ў брацкай сям'і савецкіх народаў, аб рэалізацыі яе працоўнымі праграмамі сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі.

Старшыня рыксдага Швецыі Інгемунд Бенгтсан падзякаваў за сардэчны прыём. Ён адзначыў, што шведскія парламентарыі з задавальненнем прынялі запрашэнне Вярхоўнага Савета СССР наведваць Савецкі Саюз, рады магчымасці пабываць у Беларусі, мірнае развіццё якой было спынена апусташальнай вайной, пазнаёміцца з дасягненнямі ў пасляваенны перыяд.

АЗНАЁМІЛІСЯ З ВОПЫТАМ

У нашай рэспубліцы знаходзілася дэлегацыя Партыі народнай рэвалюцыі Беніна на чале з членам ЦК ПНРБ, міністрам культуры, па справах моладзі і спорту У. Батока. Яна прыбыла ў Савецкі Саюз па запрашэнню ЦК КПСС для азнаямлення з вопытам арганізацыйна-партыйнай работы, дзейнасцю апарату партыі.

У час гутаркі ў ЦК Кампартыі Беларусі гасцям было расказана аб рабоце рэспубліканскай партыйнай арганізацыі на мабілізацыі працоўных на выкананне рашэнняў XXVII з'езда КПСС. Адбыліся таксама сустрэчы ў Мінскім гаркоме КПБ, Мінскай вышэйшай партыйнай школе, Белсаўпрофе, ЦК ЛКСМ Беларусі, Міністэрстве культуры БССР, са студэнтамі і выкладчыкамі БДУ імя У. І. Леніна, экскурсіі ў Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Дом-музей І з'езда РСДРП, на памятных і выдатных мясцінах Мінска.

Госці з Беніна пабывалі таксама ў Брэсцкай вобласці.

ДЭЛЕГАЦЫЯ З ЯПОНІІ

«У барацьбе за мір імкненні народаў Японіі і СССР адзіныя», — за-

явіў у Мінску старшыня праўлення Таварыства японска-савецкай дружбы Іекаяма Тасіакі. Па запрашэнню Саюза савецкіх таварыстваў дружбы ён наведваў на чале дэлегацыі сталіцу нашай рэспублікі.

Японскія госці мелі гутарку ў Беларуска-японска-савецкай дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, у ходзе якой былі абмеркаваны пытанні, звязаныя з правядзеннем у пачатку жніўня гэтага года ў Брэсце і Мінску VI японска-савецкай антываеннай клятвы.

Савецкія людзі, сказаў Іекаяма Тасіакі, многа перажылі нягод ад вайны, і таму зразумелым з'яўляецца іх жаданне спыніць гонку ўзбраенняў, дабіцца разрадкі міжнароднай напружанасці. Японскі народ, які на сабе зведаў атамную бамбардзіроўку, таксама хоча жыць пад мірным небам. Сумесная антываенная акцыя, асноўныя мерапрыемствы якой пройдуць на шматпакутнай і гераічнай беларускай зямлі, будзе садзейнічаць яшчэ большай згуртаванасці нашых народаў у іх руху за ліквідацыю пагрозы ядзернай смерці.

ДЛЯ НАШЧАДНАУ

НАВАСЕЛЛЕ У ДЗЯРЖЫНСКУ

У XXI стагоддзі і праз сотні год нашчадкі змогуць убачыць важнейшыя падзеі, што адбываліся ў Беларусі ў розныя перыяды яе гісторыі, — і ў кастрычніцкія дні 1917-га, і ў гады грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, і ў нашы працоўныя будні. Аб гэтым і многім іншым раскажуць некалькі дзесяткаў тысяч кіна, фота- і фонадакументаў, змешчаных на вечнае захоўванне ў рэспубліканскі архіў, які справіў наваласелле ў Дзяржынску Мінскай вобласці.

У новым дзесяціпаварховым комплексе, па архітэктурна-планіровачнаму вырашэнню і тэхнічнай аснашчэннасці не маючым у краіне аналагаў, створаны ўсе ўмовы для беспэрміновага захавання гістарычных відавых і гукавых матэрыялаў.

СТАНКАБУДАВАННЕ

НЕ ПАГРАЖАЕ ВІБРАЦЫЯ

Прадоўжыць рэсурс рухавікоў, а ў выніку і саміх малалітражак — такое назначэнне новай тэхнікі, якую мінскія станкабудаўнікі вырабілі для ма-

торнага завода, дзе выпускаецца прадукцыя для «Запарожцаў», вядомых у краіне легкавых аўтамабіляў. Пасля апрацоўкі на аўтаматычнай лініі «сэрцу» машыны не пагражаюць вібрацыя і заўчасны знос. Шырокае выкарыстанне комплексу, выпуск якіх для

машынабудаўнічых прадпрыемстваў пачаты ў станкабудаўнічым аб'яднанні імя Кастрычніцкай рэвалюцыі, адкрывае прынцыпова новыя магчымасці павышэння якасці і надзейнасці выпускаемай у краіне тэхнікі, машын і механізмаў.

ФОТАРЭПАРТАЖ

Добруш называюць цэнтрам беларускіх папернікаў. Тут знаходзіцца буйнейшая ў нашай рэспубліцы папяровая фабрыка «Герой працы», заснаваная 117 гадоў назад. Да Вялікага Кастрычніка быт і ўмовы працы яе рабочых былі цяжкімі, характэрнымі для ўсіх працоўных царскай Расіі. Непазнавальна змяніліся яны сёння. Прафілакторый, Дом культуры, бібліятэка, спартыўны камбінат — сацыяльна-культурныя ўстановы, пабудаваныя прадпрыемствам для сваіх цяперашніх рабочых. Прадукцыя «Героя працы» карыстаецца звыш тысячамі ўнутрысаюзных заказчыкаў. Яе спажываюць з'яўляюцца і восем замежных краін.

НА ЗДЫМКАХ: Добруш сёння. У такіх дамах жывуць цяперашнія папернікі; у бібліятэцы прадпрыемства.

ДАРАГІЯ СУАЙЧЫННІЦЫ!

У святочны дзень 8 Сакавіка сардэчна віншваем вас і жадаем моцнага здароўя, вялікага шчасця, новых сустрэч з Радзімай, патрыёткамі якой вы застаняцеся, дзе б ні жылі.

Многія з вас актыўна працуюць у прагрэсіўных арганізацыях і зямляцтвах, накіроўваючы свае намаганні на ўмацаванне міру, на развіццё ўзаемаразумення паміж народамі ўсіх краін. Зычым вам поспехаў у вашых добрых патрыятычных справах!

ПРЭЗІДЫУМ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ»

СЯМ'Я І РАБОТА У ЖЫЦЦІ ЖАНЧЫНЫ

«БЕГ З БАР'ЕРАМІ» ЦІ ВЫБАР ЛЁСУ?

Хоць свет і заклапочаны звышзанятасцю жанчын, ёсць нямала нашых сучасніц, якія лічаць, што сям'я і работа неабходныя ім у

роўнай ступені. Такой думкі прытрымліваецца, напрыклад, жыхарка Мінска Галіна Парчынская.

Гэта невысокая цёмнавалосая жанчына зацікавіла мяне перш за ўсё тым, што на Мінскім гадзінніковым заводзе, дзе большасць спецыялістаў жаночыя, яна выбрала якраз тую, якая традыцыйна лічыцца мужчынскай.

У Савецкім Саюзе дзейнічае спіс цяжкіх і шкодных прафесій, доступ да якіх жанчынам — з-за фізіялагічных асаблівасцей арганізма — закрыты. Прафесія тэрміста пры высокай ступені яе аўтаматызацыі да іх не адносіцца. І ўсё ж, за выключэннем Парчынскай, у тэрмічным аддзяленні гадзіннікавага завода працуюць адны мужчыны. Мала таго, у яе вышэйшы, пяты разрад і права працаваць без дадатковага кантролю. І менавіта яе тэрмісты выбралі сваім брыгадзірам.

Зрэшты, сама Галіна не любіць, калі здзіўляюцца яе выбару.

— Я спрабавала сябе, — расказвае яна, — і ў зборшчыцах каля канвеера, і кантралёрам. Нядрэнна зарабляла, але... сумавала. Хацелася такой работы, каб думаць, шукаць варыянты, даведвацца пра нешта новае. Здалося, што прафесія тэрміста менавіта такая. Вядома, давялося вучыцца.

У той час у мяне ўжо былі дзеці, і я сумнявалася, ці хопіць на ўсё часу і сіл. Але, як гаворыцца, было б жаданне. Тым больш, што магчымасцей для павышэння кваліфікацыі дастаткова: разнастайныя курсы, гібкія графікі заняткаў. Я пераканана:

любая жанчына сёння можа зрабіць такую кар'еру, да якой яна імкнецца.

— Магчыма, вы маеце рацыю. Але ці трэба заўсёды імкнуцца да гэтага? Вы ж па ўласнаму вопыту ведаеце, што нават кіраўнік сярэдняга звяна рэдка «ўпісваецца» ў восем гадзін рабочага часу. Бывае, трэба і затрымацца, і ў выхадныя дні працаваць. Не кожная ж жанчына можа сабе гэта дазволіць...

— А я і не гавару, што кожная жанчына павінна абавязкова быць начальнікам. Паняцце «кар'ера» я разумею шырэй — як пастаянны прафесійны рост і самаўдасканаленне. Дарэчы, і грамадства ў гэтым зацікаўлена: жанчынам, у якіх маленькія дзеці, прадастаўлена магчымасць павышаць кваліфікацыю ў свой рабочы час, а зарплата ім налічваецца як за поўнацэннае прапрацаваны дзень. Акрамя таго, я ўпэўнена, жанчына, якая працуе, карыстаецца ў сям'і — у мужа, дзяцей — значна большым аўтарытэтам, чым хатняя гаспадыня.

У Галіны Парчынскай двое дзяцей. Дачка канчае сярэдняю школу. Сын — ён старэйшы — працуе механікам у тэлевізійным атэлье. Яны любяць чытаць, захапляюцца музыкой, тэатрам. Хатнія справы іх, па ўласнаму прызнанню, не занадта прыцягваюць, тым не менш дзеці памагаюць маці прыбраць у доме, прыгатаваць абед. З дзяцінства прывучаў іх да гэтага бацька (ён працуе на тым жа заводзе, што і Галіна, слесарам-інструменталь-

шчыкам), сам ніколі не дзельці хатнія справы на «мужчынскія» і «жаночыя».

Я пабывала ў трохпакаёвай кватэры Парчынскіх, пераканалася, як многа гаспадыня паспявае — і рукадзельнічае, і нават кнігі сама пераплятае. А апошнім часам захапілася мастацкай вышыўкай, скончыла спецыяльныя курсы.

У Галіны ёсць права пайсці на пенсію на 10 год раней, у 45 год — тэрмічнае аддзяленне адносіцца да гарадай вытворчасці. Аднак скарыстаць гэтае права яна не збіраецца.

— Адчуваю сябе яшчэ дастаткова маладой і на здароўе не скарджуся, ды і дзеці выраслі... Тым больш, што і працаваць стала многа цікавей: на заводзе ідзе тэхнічная рэканструкцыя — у цэхах з'явіліся роботы, аўтаматы, складаная тэхніка.

Але хоць развітацца з заводам у бліжэйшыя гады Галіна не збіраецца, ёсць у яе планы і на больш аддаленую будучыню.

— Стаўшы пенсіянеркай, буду больш падарожнічаць, — гаворыць яна. — Я і цяпер пабывала ў многіх гарадах СССР, з турыстычнай групай — у Аўстрыі. Вельмі хочацца наведаць і іншыя краіны. Ёсць і яшчэ ідэя. Паколькі сядзець дома без справы ўсё роўна не змагу, хачу адкрыць уласныя курсы дамаводства: буду вучыць дзяцей шыць, кулінары, рукадзеллю. І не толькі дзячынак, але і хлопчыкаў.

Наталія БУЛДЫК.

Што? * Як? * Чаму?

ЖАНСАВЕТЫ

Сумнае пісьмо прыйшло нядаўна ў рэдакцыю ад нашай суайчынніцы, якая вось ужо шэсць гадоў жыве ў адной з арабскіх краін. Марнымі аказаліся яе спробы за гэты час знайсці прымяненне сваім ведам, атрыманым у Беларускім політэхнічным інстытуце. Не сакрэт, наогул, што прыблізна такую ж вагу жаночы дыплом мае і ў развітых капіталістычных дзяржавах Захаду.

Розныя, вельмі розныя погляды ў сацыялістычных і несацыялістычных краінах на сацыяльную ролю жанчыны, яе месца ў сям'і і грамадстве. Толькі сацыялізм, канстытуцыйна абвясціўшы роўнасць паміж жанчынай і мужчынам, у рэальнасці ліквідуе векавыя ўяўленні аб жаночай непаўнацэннасці. І прыкладам таму Савецкі Саюз, дзе жанчыны складаюць палавіну ўсіх працуючых у народнай гаспадарцы, шэсцьдзесят працэнтаў усіх спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. Вялікіх вяршынь дасягнулі яны ў кожнай сферы чалавечай дзейнасці. Цяжка пераацаніць іх ролю ў самых адказных моманты гісторыі Савецкай дзяржавы.

Вось і зараз, калі ў СССР узяты курс на паскарэнне сацыяльна-эканамічнага развіцця і перабудову ва ўсіх сферах грамадства, краіна асабліва мае патрэбу ў тым, каб жанчыны яшчэ больш далучаліся да кіравання культурай і эканомікай. Павышэнне іх сацыяльнай ролі — адна з важных сённяшніх задач Савецкай дзяржавы, вырашэнне якой бачыцца ў стварэнні шырокай сеткі жансаветаў (саветаў жанчын). Менавіта жансаветы закліканы дапамагчы КПСС увесці ў дзейнасць велізарныя працоўныя і духоўныя патэнцыялы 150-мільённага атрада савецкіх жанчын.

Што ж такое жансаветы?

Гэта органы грамадскай самадзейнасці насельніцтва, якія аб'ядноўваюць савецкіх жанчын незалежна ад іх узросту, грамадскага і сямейнага становішча, нацыянальнасці. Ствараюцца па тэрытарыяльна-вытворчаму прынцыпу: на прамысловых прадпрыемствах, у калгасах, саўгасах, вёсках, гарадскіх кварталах і мікрараёнах, канцёрных установах за рубяжом і г. д.

Нядаўна ў Усеагульнай канферэнцыі жанчын у Маскве завяршыла арганізацыйнае аб'яднанне ўсіх жансаветаў краіны ў адзіную сістэму на чале з Камітэтам савецкіх жанчын.

Нельга сказаць, што ідэя стварэння жансаветаў узнікла толькі зараз. Існавалі яны і дваццаць, і пяцьдзесят гадоў назад. Праўда, не паўсюдна. І толькі ў апошні час па вартасці ацэнілі на іх сапраўдны грамадская значнасць.

Чым жа займаюцца жансаветы?

«Нібы настольніца-самабранка разгарнулася ў заводскім кафэ. Чаго толькі тут не было! Разнастайныя торты, рулеткі, пірожныя, бісквіты, салаты — сапраўды не ведае межэй у іх стварэнні і афармленні жаночая фантазія. Інжынер Ганна Суханова, старшыня жансавета Мінскага завода халадзільнікаў, ва ўрачыстай абстаноўцы, выказаўшы ўдзячнасць за актыўнасць усім удзельнікам кулінарнага конкурсу, аб'явіла яго адкрытым...»

«У калгасе «XXII партз'езд» Рагачоўскага раёна адбылося чарговае пасяджэнне жансавета. На ім абмяркоўвалася пытанне аб неабходнасці будаўніцтва ў гаспадарцы Дома жывёлагадоўчыка. Рахунак жансавета будзе прадастаўлена на разгляд прафсаюзнага камітэта і праўлення калгаса.»

З гэтых газетных паведамленняў, вядома, нельга атрымаць поўнае і ўсебаковае ўяўленне аб дзейнасці жансаветаў.

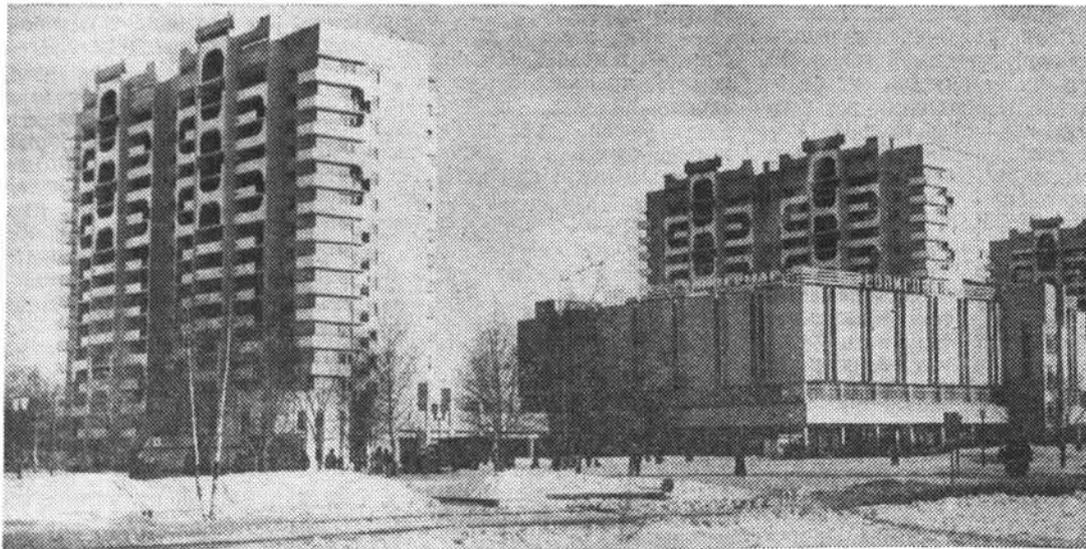
Кулінарная справа, мастацкая самадзейнасць, хатні камфорт, выхаванне дзяцей, разнастайныя клопаты і праблемы прадпрыемства, калгаса, вёскі, горада, рэспублікі, краіны, нарэшце, агульначалавечыя, як, напрыклад, захаванне міру, вострое кола пытанняў, якімі займаюцца жансаветы.

Спынімся на некаторых. Жансаветы, знаходзячыся ў цесным супрацоўніцтве з іншымі грамадскімі органамі — прафсаюзнымі, уносяць важкі ўклад у паліпшэнне ўмоў працы жанчын. Яшчэ не так даўно, напрыклад, у некаторых цэхах Мінскага камвольнага камбіната моладзь падоўгу не затрымлівалася. Прычынай быў павышаны ўзровень шуму. Жансавет і прафсаюзны камітэт патрабавалі ад адміністрацыі змянення становавішча. Зараз на камбінате ў большасці новае тэхналагічнае абсталяванне, камвольшчыкі працуюць з мініяцюрнымі івушнікамі — па рэкамендацыі вучоных на рабочых месцах прымяняецца сістэма функцыянальнай музыкі. У выніку рэзка скарацілася цяжучасць кадраў на прадпрыемстве.

Увагай і гонарам акружана ў нашай краіне мацярынства. Аднак існуюць яшчэ прычыны, якія перашкаджаюць спалучэнню яго з актыўным удзелам жанчын у працы і грамадскай дзейнасці. Аблягчэнне хатняй і пашырэнне грамадскай надомнай працы, выкарыстанне льготных рэжымаў працоўнага дня на вытворчасці, прадугледжаных савецкім заканадаўствам, — поле цяперашняй дзейнасці жансаветаў.

Жанчыны складаюць трэцюю частку дэпутатаў Вярхоўнага Савета СССР і палавіну дэпутатаў мясцовых Саветаў. Многія з іх займаюць кіруючыя пасады ў партыйных і савецкіх, гаспадарчых органах, ва ўстановах навукі і культуры. Аднак праблема вылучэння жаночых кадраў у нас ёсць, прыняццё ўдзелу ў вырашэнні яе маюць магчымасць жансаветы. Высокааўтарытэтнымі лічацца рэкамендацыі гэтых органаў.

І ўсё ж найгалоўнейшую сваю задачу нашы жансаветы бачаць у рабоце па захаванню міру на зямлі. Праз свой вышэйшы выбарны орган — Камітэт савецкіх жанчын яны ўстанавілі сёння сувязі з жаночымі арганізацыямі рознай палітычнай арыентацыі 130 краін. Трэба адзначыць, што ва ўмацаванні міжнароднай жаночай салідарнасці ў барацьбе за мір вялікі ўклад уносяць і жансаветы Беларусі — рэспублікі, якая з'яўляецца членам камісіі па становішчу жанчын Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Салігорск. Вуліца Леніна.

Фота У. ШУБЫ.

In one of the new districts of the capital of Byelorussia Serebrianka a holiday that was called «Snow-storm» was orga-

nized for the citizens. The programme proposed by the organizers was very diverse — competitions for best snow

sculpture, ski and toboggan races, show of sail-planes, improvised concerts of amateur collectives and disco dances.

plane is in the sky; a concert of one of the amateur groups.

Photos by E. Kozulya.

My Republic Is Proud Of Them

It is an old truth that the level of society's development is determined by the status of women. I always think of this when I write about my women friends' happy destinies.

The Land of October has taken its daughters to the unprecedented heights of creation. Soviet power gave the world an example of the solution of fundamental social questions including the women's question. The Soviet state not only granted women equal rights with men in all spheres of life and activities but guaranteed realization of these rights. Soviet women's new roles in society and family life are determined first and foremost by the possibility to actively participate in public production which is the most important factor of their spiritual development and civic and political consciousness.

...Every day a woman and a young girl, both of them very charming and resembling each other, pass a control post at the Electroapparatura works in the town of Gomel. People respectfully greet them and give them way, and explain to those who are not familiar with them: «Those are the Kisselyovs».

Eleonora Kisselyova!... This name is known both at the works and in the town almost to everybody. For more than twenty years she has been responsible for the most difficult jobs in one shop. She always fulfills her targets ahead of schedule. She received higher education by correspondence. She became a USSR State Prize Winner. These are only some facts of Eleonora Kisselyova's life, who is a fitter at the Electroapparatura works. There is one more fact. After leaving secondary school her daughter Olga came to work at the same enterprise.

Ludmila Zhurbilo, a team-leader of the Osnezhitsky collective-farm, Pinsk Region, and Nikolai Mukhin, a well-known Byelorussian scientist and selectionist were given in the Presidium Hall of the BSSR Supreme Soviet the highest country awards — «the Order of Lenin»

and «the Gold Hammer and Sickle Medal». They met as good old friends being much obliged to each other. They shook hands firmly. There was something symbolic in this handshake: the collective farm team-leader and the scientist embodied a union between science and production. Both the scientist and the collective farm worker searched the ways of raising grain production. It is no wonder therefore that Ludmila Zhurbilo's team gets 50 centners of grain per hectare which is the highest crop in the Republic.

...There are two monuments in Minsk which both differ and resemble each other. One of them is a tank which was placed not far from Central Square to commemorate the tankmen who were the first to burst into the capital of Byelorussia on July 3, 1944. Another one can be reached from the centre of the city by bus or by tram. This is the first Belarus tractor which was mounted at a plant's gates as a symbol of labour feat performed by Minsk workers who restored their city from ruins and built new plants and factories.

There is a woman in Minsk who has the right to say the following both about the tank on the pedestal and the tractor at the plant's gates: «These are my machines. I made parts for them». This woman is Rosa Prusova, Hero of Socialist Labour. During the great Patriotic War young Rosa worked on the home front at a tank production plant. After the war she came to Minsk and made parts for first Byelorussian tractors. A veteran of labour and the most respected person, Rosa Prusova is still working at the works.

These are only some facts from the lives of the three Byelorussian women. Women make up more than a half of the Republic's more than 10,000,000 population. Much can be told about each of them — about women workers, mothers and housewives. Like women of each sister Republic of the USSR, women of Soviet Byelorussia inspiredly work, study, bring up

children, and are engaged in public activities.

If one visits factories and construction sites of the Republic, or collective farm fields and live-stock breeding farms, or students' and pupils' halls, one will see women working everywhere creatively. Women constitute more than half of the Republic's workforce. The light industry become essentially a «women's industry». Women account for 99 per cent of weavers, 95 per cent of the sewing industry workers, and 96 per cent of carpet makers.

The scientific and technological progress increased the number of women engaged in intellectual pursuits. About 54 per cent of specialists with higher education, slightly less than 50 per cent of engineers and technicians in industry are women. In the Republic, slightly more than half a century ago, only one woman out of ten could read and write. Today, three-thirds of teachers are women. Almost one-third of schools are headed by women.

Women stood at the cradle of many scientific discoveries. Among the names famous far beyond the Republic's limits are those of Academician Lubov Khotlyyova, who directs a Research Institute of Genetics and Cytology; soil scientist Tamara Kulakovskaya, a corresponding member of the BSSR Academy of Sciences, Hero of Socialist Labour; Tatyana Birich, Doctor of Medicine, Hero of Socialist Labour; Sofya Naumova, Doctor of Chemistry; neurosurgeon Marpha Pavlova, Doctor of Medicine; Yusefa Mitskevich, Doctor of Philology. The list is very long. There are more than 11,000 women scientists which is 41 per cent of the total number of scientists in Byelorussia.

Profound qualitative changes have taken place in the work of women engaged in agriculture. Here, women work at control panels on poultry or live-stock farms; they drive tractors and combines; they work as chief agronomists and veterinarians. Women account for 45 per cent of specialists in agriculture in

the Republic. Many of them are heads of collective and state farms.

Women in this country successfully combine important state, Party and public activities with their professional activities. Suffice it to say that women account for almost half of people's deputies to local Soviets of the Republic; 180 women are deputies to the BSSR Supreme Soviet. Nineteen women represent the Republic in the USSR Supreme Soviet.

Nina Mazai has served for many years as Vice-Chairman of the BSSR Council of Ministers; Ludmila Siroegina — as Secretary of the Presidium of the BSSR Supreme Soviet; Alla Grib — as Minister for BSSR Consumer Services.

Women's names are in the list of the most honorary industrial innovators and sponsors of interesting events. Motherland appreciated highly its daughters labour exploits: about 90,000 working women in Byelorussia were awarded orders and medals, more than 200 women were conferred on the title of Hero of Socialist Labour.

In this country motherhood is highly valued and considered to be women's social function. The feat of motherhood is equal to the highest patriotic feat. From the birth of a baby two mothers stay near its cradle — its mother and its Motherland.

The Soviet state takes care of mother's and child's health, with special labour protection for women, free medical care, a 100 per cent paid maternity leave, assistance to families with children and particularly to large families.

This also means all possible development of public upbringing of children, that is building and organization of work in kindergartens, schools and schools with extended day groups, Young Pioneer Camps, sanatoriums, children's clinics, stadiums, libraries and tourist centres. It also means assistance to women when it comes to family chores — the increase in the number and quality of work of dressmaking and tailoring shops, laun-

dries, drycleaner's, hairdresser's, prefabricated food stores. It also means new apartments for families. Every five-year plan period 2,000,000 citizens of the Republic celebrate housewarmings.

Women have access to the Republic's spiritual wealth. There's also a monthly magazine for them «Rabotnitsa i Syalyanka» («Working Woman and Peasant Woman»), which has been published for almost 60 years. This in one of the oldest and most popular editions in the Byelorussian language. It has a circulation of about 1,300,000. Everything for women and about women is the main theme of the magazine. We write about women in various professions, mothers, women educators. We invite women to speak for themselves in the pages of the magazine. The magazine describes our women friends' lives in other Union Republics, about women's lives abroad. It pursues the ideals of peace, friendship and humanism. The magazine gives assistance to women in their work and family lives, writes about love and friendship, acquaints its readers with new works in literature and art, it helps women be beautiful, charming and wise housewives.

Women of Byelorussia... Together with the women of the entire Soviet Union they are in the front ranks of the fighters for peace, detente and disarmament. Those who give birth to life can't but ardently defend it and struggle to preserve it with all their efforts. Women are wonderful in everything — in their work and motherhood, in their feats of arms and creative endeavours. Patriots and internationalists, they extend their hands of friendship to all who are honest and want peace and happiness. Songs and poems are devoted to them. And they themselves, they are like songs, women of my Byelorussia!

MARIA KARPENKO,
Editor-In-Chief, Rabotnitsa i Syalyanka Magazine, Member of the Presidium of the Soviet Women's Committee

SWANS' RETURN

Byelorussia's lakes used to be populated by swans in the days of old, but by the beginning of the 20th century the best you could expect to see was almost tame swans, and those only in Belovezhskaya Pushcha and Nesvizh. The past few years, however, have seen the unexpected return of mute swans, a rare species included in the Red Data Book. While in 1983, 37 pairs and 70 single birds were registered, the figures were 66 and 140 respectively a year later, and in the autumn of 1986 there were 612 swans.

Researchers and nature-lovers alike contribute to the effort to ensure that the birds are not scared when nesting.

FLOOD PREVENTION MEASURES

Floods were a plague in Polesye, the Republic's south-western area. In spring, the local river Pripyat flooded tens of thousands of hectares of land, with many villages cut off.

Scientists suggested building reservoirs to solve that problem. The first unit of the project, Polesye's biggest hydro sche-

me, has already been built in the upper reaches of the Pripyat, by its biggest tributary, the Yaselda. When the project is completed, the man-made reservoirs will cover around 1,500 hectares. They will store water in spring, to be used in summer for irrigation and fish farming.

TOURISM IN BYELORUSSIA

The popularity of tourism and sight-seeing has considerably increased in Byelorussia over the past few years. Over 400,000 people travel every year.

There are 31 travel agencies in the re-

gional centres and other major cities which offer tours to 250 cities in this country and accommodation at 170 holiday camps and sites.

Byelorussia's government and the Byelorussian Republican Council of Trade Unions have adopted a programme on the further development of tourist services in the Republic in 1986-1990 and the period ending in the year 2000. It is planned to build holiday camps and hotels on a wide scale, to open new tourist routes and provide a sufficient number of transportation facilities.

[Працяг.
Пачатак у № 8].

— О, мы навучаныя, — загаварыла нібы толькі да дзіцяці, несучы яго на нікеляваны, прыстаўлены да сцяны ложка, каб, пэўна, перапавіць. — Узлі тут адну, а ў яе кароста.

— Няхай крые бог, што вы кажаце! Але ж хіба я... — Хрысця запнулася: вострым джалам упілася і затурзала сэрца тупая балючая крыўда.

— Ты ўжо на мяне не наракай, што гавару ў вочы, — маладзіца распавіла дзіцяці, голаружовенькае на адной руцэ пераняла на свежыя пляшкі.

— Мож, вы мне адмаўляеце?.. Мож?.. — Хрысця закруцілася, шукаючы вачмі свой пакуначак. Агледзеўшы на падлозе, падняла, зацерабіла ў руках.

— Не, не... Ты ўжо так не прымайся.

— Вы ж гэтак мяне збэсцілі, — Хрысця стаяла як сама не свая. Нешта прыкрае, помліва-злое гнала яе адсюль, але нешта танюсенькае, як нацягнутая між хвоек павучынка, калі ты яе баішся разарваць, трымае яе тут. Гэтай павучынкай была яна, тая разважлівая Суліна гутарка: «Табе абы зачліцца, табе абы дзень да вечара, час пакажа...»

З душы не спадала горкая, балючая дасада: яшчэ ў няні не ўзялі, а ўжо гэтак зганілі. Як жа ж будзе жыццё ў іх, і ці ўжыве яна, ці вытрывае?

Змакрэлая ад гарачае раптоўнае задухі, Хрысця злавіла рукою лёгкае крэсла. Не, адсюль яна нікуды не пойдзе.

XII

Сварбы між імі не было даўно, была халодная і недаступная, як мур, маўклівасць.

Пераступіць гэты холад адчужанасці ўжо ніхто з іх не мог — ні Імполь, ні Алеся.

Алеся, здэцца, даравала яму ўсё, зразумеўшы пасля той сьравата-халоднай ночы, калі яе, ужо беспамятную ад рэўнасці, штось наглае, нядобрае, злое, нібы зробленае якімі чарамі, панесла на калею пад поезд, на смерць, што ён не любіў, пэўна, ніколі.

І душа яе, як апечанае лісце на агні, абв'яла, згарнула, абкурзла дымам чужых абгавораў ужо назаўсёды.

Яна ведала, што ніколі не будзе любіць Імполь так молада і чыста, як любіла раней.

Балючая рана крыўды, помсты, брыдкасці памалу загінула, зарасла новаю скуркаю абьякавасці, і Алеся ўжо з ганарлівай пыхай таіла ў сабе раз'юшаную злосць: як зярнятка ў арэхавай шкарлупцы, яна, гэтая злосць, паўнела і расла, убраючы ў сябе мяккасць даброты.

Алеся ведала — ліхам, а не дабротам усё гэта скончыцца, але перамагчы сябе, знайсці, зацэрпаць спадыспаду душы гойнае не магла. Перакіпела, перасохла душа, зарасла і закідалася, як стары калодзесь, брудам абгавораў, помсты і вялікага неадкупнага граху перад залувіцаю і свекрывёю, што мардаваў і пакутаю мучыў яе.

Так ішло іхняе жыццё — для чужых вачэй нібы спакойнае, для Імполь з Алесяю — адгароджанае халодным і непарушным мурам маўклівае злосці і нянавісці.

Калі з паўгода назад яны шукалі зручныя хвілі, каб пабыць адным, то цяпер радаліся, што нехта прыходзіў у двор і яны маглі гаварыць не толькі з нечаканым суседам, але і між сабою. Выходзіла гэта міжволі. Гэта было як палёнка, як сіняе неба між доўгай навалы сівых, цяжкіх снеговых ці дажджавых нізкіх хмар.

Спалі яны даўно асобна, зрэшты, і жылі асобна, хоць і ў адной хаце — кожны са сваімі патайнымі мыслямі, толькі перад староннім вокам паказваючы, што сварбы ды злосці, ды гэтае немагчыма між імі няма.

Імполь, як здавалася яму, прыкмячэў, што пра іхнюю заядлую злосць, нянавісць ды нялюбасць дагадаўся пануры,

як крумкач на палым камені, стары Корсак. Імполь здзівіўся і нека ачах душою, учуўшы, што ён перамяніўся да Алеся. Перамяніўся знянацка, убачыўшы адной роснай раніцай, калі яна ішла з даёнкаю ў хлеў, яе босыя ногі з шырокімі пляскаватымі пятамі і вялікімі, як у кльшаногіх, костачкамі. І цяпер адразу, што ён ужо ні думаў пра Алеся, прыпаміналіся гэтыя тоўстыя выпуклыя костачкі на нагах і шырокія пляскаватыя пяты. Патаемная любась да Алеся, няўцерпы той магназ, які цягне мужчыну да кабеты, згіннуў, нячутна растаў, утачыўся, як вада ў зямлю.

З кожным днём яны чужэлі і рабіліся невыноснымі адно аднаму. Маўкліва ўставалі, маўкліва клаліся спаць, гаворачы, перасільваючы сябе, толькі пратое, што трэба зрабіць, прынес-

блізка ад Радзюкоў у татарскім двары купіў пяць гектараў тлуштай, хоць ты яе на хлеб маж, урадлівай без гною зямлі. І яны з Хрысцяй, як той Чарняўскі, зарабіўшы грошай, вернуцца дадому і купяць надзел або мураваны, на два камяні, з шатравальнай і вальцамі, Крамяніцкі млын, які Імполь бачыў за Дварчанама. І месца — адно харастава, азярцо ў вербах і лясістыя груды круга яго.

І баяўся, што Алеся магла разгадаць патайныя мыслі, прыслухоўваўся да ложка, дзе ляжала яна, таксама перабіраючы ў памяці нешта скрытнае, сваё, чакаў, пакуль яе не зморыць сон.

А цяпер тут, на карычневым ад мяцеліцы і ружаватай смолкі балотцы, куды ён ранейка з касою прыйшоў, нікога не было. Толькі далей каля сівавата-

— Божа мілы, як лягне, так аж у небе чуваць.

Імполь не прыкмеціў, як выйшаў пракос, падбіраючыся ўжо да самае гразі, дзе за кустамі вербалоу гніло, зацягнутае чырванаватай рудою, смярдзючае багнішча.

Абапіраючыся на касу і пераскокваючы з купіны на купіну, Імполь падбіраўся да струхлялага алекхавага пня — там не дзе, як ведаў ён, было казынае гняздо. Месяц назад, прыбегшы сюды ўкасіць нанач каню маладога тросніку і асакі, Імполь крышку сумеўся, учуўшы тут у асацэ, у верацэнах тоўстага балотнага хващу падазроны лопат і валузуно. Настаўляючы вуха, ён падкраўся бліжэй і убачыў двух качараў: адзін з іх пляскатым дзюбам турзаў за шыю другога, ірваў чорна-бліскае пер'е каля галавы, пад-

Вячаслаў АДАМЧЫК

ГОД НУЛЯВЫ

УРЫЎКІ З РАМАНА

ці. Імполь было няўцерп і нязносна брыдка, што яны так жывуць — без каханьня, без ніякае расіны радасці, што ў іх асталася толькі балючая, як нарыў, да гаркаты пакутнага цярдлівасць.

Іншы раз Імполь здавалася, што ён не вытрывае гэтых маўклівых пакут, што вострымі кіпцюрамі здэку разрывалі яго душу, і пойдзе, як пайшоў ад Радзюка. Але нешта стрыножвала яго адвагу, калі ён пачынаў думаць пра Алеся цяжарнасць, пра тое ненароджанае дзіця, што вырасце без яго, без бацькі. І яму рабілася шкода Алеся, і нейкая танюсенькая мігатлівая, як наструеная між шурпатах хвоек, павучынка раптам прыпынула яго. Трэба было ўжо разарваць яе рукою, а тады ісці.

Цяпер ужо не раз у шапачкім поцемку ночы, абываючы да ціхага і цяжка-здрушанага храпу Алеся, ён усё меркаваў, як разарваць гэтую павучынку, і мыслі яго ніяк не размяніліся з Хрысцяй: загарэлая, у той паркалёвай, крышку гаматнай, суценцы, падобная ўжо нечым да гараджанкі, яна стаяла ў Імпольных вачах, і ён ужо з салодкай радасцю бачыў сябе з ёю ў нейкім іншым свеце, на багатым хутары, у дагледжаным садку, дзе з цёмнага лісця свіціліся жоўта-ясныя бойныя яблыкі.

І ён пачынаў дагадавацца і разумець, што патаемна, ціха і няўзнак любіць Хрысцю, ды нейкім асаблівым, вымучаным і неастрэчаным каханнем.

Ды, пэўна, да яе, да Хрысці, ён нікога не любіў. Быў час — наравілася яму тоўстая, круглая, як бонда, Ваця, ды, можа не наравілася, а яго, ужо выспелага хлопца, спакушала неадольная прага спазнаць таямніцу каханьня. І можа, гэтае яго моцнае, затоенае ў душы жаданне і ўчула Алеся, засланіўшы яму свет. Хрысцю ён, здэцца, і не прыкмячэў, покуль сама не пачала строіць з ім жарты і забавляцца, спакушліва бліскаючы лупаченькімі карычневымі вачмі. Тады ўжо і сам стаў прыглядацца да яе, чуючы на сабе калючы зіркі блішчаствільготных, як вылушчаны з калючай шкарлупкі свежы каштан, быстрых вачэй.

Тугая зашмарга сціснула Імполь пасля таго, як у Дварчаны ад Корсакі сышла Хрысця. Ён ужо не ведаў, як даць сабе рады, думаючы ўсё пра тое, што іхня дарогі, перакрываючыся тут, у Верасаве, разыходзіліся навікі. Але ў мыслях варочалі, прыкліваў яе да сябе, бачачыся разам з ёю то на купленым, багатым хутары, то ў Далёкай Аргенціне, пра якую, прыходзячы да Радзюка, раскаваў вялікі белы, як лунь, амерыканец Чарняўскі, што

га тросніку, дзе кіпелі і вірылі крыніцы і дзе, вывіваючыся праз густы лапушысты хробуст, бег да рэчкі, ціха цурчэў, пераліваўся праз карэнні аleshніку вузенькі раўчачок, хадзілі на сваіх цыбатых нагах чатыры чорна-белыя спаважныя буслы. Ды каля рэчкі аж гнуўся ад мігатліва-дружнага пералёту ды цвіркату маладых гультаватых яшчэ шпакон, што з абрыдлым верашчаннем і нецярдлівым трапятаннем крыльцаў выпрошвалі ў старых сабе корм, цёмна-зялёны шчытны аleshнік.

Гэты мігатлівы, ненажэрны вэрхал цяпер стаяў на верасюскім балотцы кожны дзень. І, радасна аглушаны ім, Імполь папляваў на руку, выцягнуў з кішэні мянташку і, шаргануўшы ёю па вострай, з вечара наклёпанай касе, зачаў першы пракос. Пераспелая, густа абсыпаная расою трава, палахліва ўздрыгнуўшы сінваматымі мяцёлкамі, хілілася набок і пакорна клалася ў прэсна-саладжывы пахучы пракос. Рымічна, з узмахам Імпольных рук звінюча шакала едка, падвостраная мянташкай каса і ў такт яе шоргату падступалі Імпольныя ногі, пакідаючы на калючай пакошы дзве прататаняныя сцечакі. Пасля роўнага, акуратнага клёпу каса аж брыла траву.

А над Імпольным злым, зноў растрывожаным роём закружылі думкі пра Хрысцю. Чамусьці ўявіў, як яна прыйшла б з граблямі раскідаць ды распускаць пракосы: босая, загарэлая, у чырвонай з белымі кветачкамі хустцы, што ішла ёй да твару, і ён, злавіўшы яе, ужо не выпусціў бы з рук, раптам убачыўшы крышку спалоханья і радасна-хітрыя яе карычневыя вочкі. Ён шаханіўся, апомніўся ад гэтых разгарачаных думак, учуў нечаканую брыдкасць і сорам перад Алесяй. Душу абліло ўжо нават шкадаванне, што не любіць, ды, мусі, ніколі не любіў яе.

Цяжкаю вадою, нібы з высокіх заставак, падала і разбівалася ў белую злую кіпень яго радасць.

А можа, кінуць усё к чортавай матары і пайсці, як пайшла яна, Хрысця... І раптоўна асекся, ўспомніўшы пра Алеся цяжарнасць, пра дзіця, што мае нарадзіцца. Яго дзіця. Але што дзіця?.. Будзе гадавацца! Бо жыць так, як жыве, ужо няўцерп, збрыдла ўсё.

Цяпер у яе, што ні слова, то са злосцю, з помстаю, што ні гутарка, то — сварба з кляцьбою, з мяношамі. Што ні зрабіў — усё наадварот, усё не так.

Учора сварба і крык пачаліся нават з таго, што ён, Імполь, прыгрукнуў дзвярмі: яна, Алеся, якраз прылягла на ложка.

магаючы сабе крыллямі, церабіўся на спіну, стараўся падмяць пад сябе. Зводдаль ад іх каля струхлявела алекхавага пня, цікуючы цёмнаю пацеравочка, мусіць, на сваіх кавалераў, сядзела жаўтлява-стракаценькая качка.

Заюхленыя, занятыя бітваю качары, здэцца, і не бачылі, што да іх падкрадаецца Імполь. Выцерабіўшыся спаднізу, той, як выдвала спярша, слабейшы, пачаў ціснуць воллем і латашыць шырокім дзюбам па плячах гэтага большага і дужэйшага. Імполь уваткнуў у багніска касу і, ужо хмялюючы ад прагнасці і жаданна злавіць іх, разгарнуў радзюжку і ўпаў туды ў радзенькі хвошч. Але дарма — залопашы з ляскам сваімі крыллямі, качары падняліся, а Імполь толькі лягнуўся ў іржавую топку гразь. Каля гнілога алекхавага карча, адкуль ухапілася перапуджана качка, Імполь знойшоў дванаццаць зеленаватых, пэўна, яшчэ не заседжаных яечак, але браць іх у шапку ўжо не браў.

Цяпер каля карча астала пустая, трохі завіята сухаю асакою ямка і кучка свежага памёту — учора ці нават сёння зранку качка пакінула гняздо.

Імполь перавярнуў касу, трымаючы рукою за дзюбок, памянціў доўгаю мянташкаю і пачаў збіваць бародаўкі жорсткае асакі і белыя кветкі няўжэжнага бабку.

Тут у самай гразі раскашавала адна няўжэжная дзіч, якую, здэцца, і каса не брала — сухаватая, разукая асак, верацёны ліловага хващу і купы тросніку з высокім сіваватым гляжджам, што выпусціў свае зялёныя, яшчэ не пачарнелыя таўкачы. Толькі пры рэчцы, дзе ўвесну Імполь падыпаў попелу ды перад вялікаднем, пачысціўшы коміні, прынес тлуствае сажы, загусцілася цёмна-зялёная, мяккая мурава. Радасць брала яе і касіць, адно паспайвай за касою. А тут — мука ды злосць лавіць па купі бароды...

Палуднаваць Імполь ужо і не паўшоў, рашыўшыся даканаць гэты клін балота. Брыдка было перад людзьмі: сярод жаўтлявае пакошы ружаватаю бародою стаяла толькі яго пераспелая сенажаць, пакуль рабіў склеп, іншыя ўжо ўправіліся пасенаваць — ўжышыць і звесці ў гумно сена.

Управіўшыся тут у багнішчы, вярнуўся да рэчкі, абкасіў у цяньку пад аleshнікам затравелы бераг, спаласнуў у вадзе касу і, убіўшы яе касцём у шотку зрэзанае да карэньчыкаў травы, пайшоў вынесці на сушэйшае з мокрае гразі ўкошаную траву, адчуваючы наліты ценжар ва ўсім целе, але і радасць, што ўсмак ды ўволю напрацаваўся. Развёў пракосы, растрос астат-

ні ахапак і завярнуў пад рэчку, шукаючы бухты, каб скупнуцца ў крынічнай шчыплівай вадзе ды спаласнуць з сябе ліпку, парную мяласць. Сонца пераваліла за плудзень. Змарылася і сцішала ненажэрная шпачыная чарада, што гвізэла, пераклікалася тут каля надрэчных вербаў і аleshніку. Азіраючыся, ці няма каго, убачыў толькі на пераласым кані паплаўнічага, верасяўцамі нанятага Віцю Чувака, што прыглядаў за пасевамі ды сенажаццю, каб не прыпасвалі ды не касілі адзін у аднаго, пайшоў у халадок пад нахіленую старую вярбу з адламаную цяжкаю галінай, каб распраўца, і здумеўся, учуўшы Хрысцін голас:

— Імполь, Імполь! Азіраўся круга сябе — не, акрамя паплаўнічага, што падаўся пад верасяўскі гароды, нікога нідзе не было.

Але ціхі голас, а потым і смех пачуліся зноў. Імполь падумаў, ці не падалося, як было раз у гумне: зайшоў набраць каню сена, а там у застаронку нібы нехта Еўчыным голасам аклікнуў яго — Імполь аж мурашкі заказыталіся на спіне.

Распільваючы лёгкую, без каўняра кашулю, прыслухаўся, але голасу болей не было, адно нечаканы віхор, што зашумеў у аleshніку і пакарабачіў у рэчцы ваду, віўся над растрэсеным, прывялым ужо сенам, падымаючы яго ахапкамі ўгору і раскідаючы над чужым надзелам, дзе ўжо ачунвала і падымалася жаўтлявая атава.

— Імполь, Імполь, ці чуеш, глухі? — гукалі недзе за вярбою на другі бок рэчкі.

Прыжмурчыўшы проці сонца, што адбівала ад рэчкі і калала ў вочы сляпуча-мігатлівым бляскам, убачыў яе, Хрысцю. З-пад чубка хусткі выглядаў загарэлы і паўнаваты тварок, свіціўся няятонай радасцю, і гэтая радасць, да якое дамешвалася сарамяжнасць, падружовіла шчокі.

На ёй была лёгенькая прыталеная блузка ў вішнёвыя ягадкі, з доўгімі рукавамі і тугімі манжэтамі, і цёмна-сіняя спаднічка. Каранёвы, зверху ўкладзены зялёным ягаднікам кошык яна паставіла каля сваіх босых ног, на адной бялеў заверчаны палатняны лапкі.

— Гукаю, гукаю... Імполь аж пахіснуўся ад нечаканай радасці. Не сваімі, крышку мяккімі дрыгатылівым нагамі педышоў да абрывістага берага, з-пад якога з ціха-жалосным цвірканнем выляталі ластаўкі, яшчэ не верачы сабе, што там яна, Хрысця.

— А я веры не даў, што гэта ты.

— Вот яшчэ, — засмяялася яна. — Мож, і гэтак не дасі веры, што заверчана нага.

— Не смейся, — ён угнуў голаў, хаваючы вочы ад сонца, што суха бліскала, мігцела тысячамі серабрыстых плямаў, колючы вочы. — А дзе ты ўкалечылася?

— Хто яго знае. Само з сябе. — Яна паўзіралася на сваю заверчаную нагу. — Нізіперніца між пальцаў ускочыла. Страх глядзець. Чорны, як сліўка, валдыр. А я думала нізіперніку нарваць, але, мусі, спазнілася. Во скасілі ўсё.

— А вунь у Сымона Раковага астаўся яшчэ чубок.

— Праўда? Во, як жа ж я, — ступаючы на пяту і накульваючы, памкнулася да лазы, што разам з асотам укрыла нізкі пясчаны бераг.

— Пачакай, я перанясу. — Не, Імполька, схадзі ты. Ці ж я ўлезу ў гразь, — з-пад дзюбка насунутае хусткі хітра зірнула сюды, на высокі, у цёмных норках ластаўчыных гнёздаў стромы, падмыты бераг.

— А я не ведаю, што за трава, — ён прайшоў колькі крокаў і раптам абярнуўся.

— А во, падобная да чэмеру. Лісце як у рабацінкі і кветка лілова.

[Працяг будзе].

У ЯЕ ПРАЦАХ — НЕПАЎТОРНАСЦЬ
ІМГНЕННЯ, ТРАПЯТКАЯ ПАЭЗІЯ БЫЦЦЯ

ЖАНЧЫНА З КІНАКАМЕРАЙ

мі работамі яна прадставіла на суд прыёмнай камісіі ў апошні, трэці раз свайго па-ступлення ў інстытут.

Рэйкі, па якіх ідуць паязды ў невядомы краі, яны як лініі на далоні. Колькі дарог аб'ездзіла Таццяна Логінава, здымаючы кіно? Цяжка сказаць. Была на Поўначы, захаваўся, на жаль, толькі адзін здымак, зроблены там на старых могілках. А вось і мінарэты Сярэдняй Азіі, вузкія вулачкі Вільнюса, праспекты Ленінграда, беларускія краявіды.

Таццяна Дзмітрыеўна дастае яшчэ стосік фотаздымкаў, на іх кадры з яе апошняй работы — мастацкай стужкі «Знак бяды». Як прывід, застылі на сцянах падворку жажлівыя фігуры фашысцкіх салдат, паліцаў. Нечакана сярод гэтых зломкаў гісторыі я бачу высокую светлавалосую жанчыну з кінакамерай на плячы. Гэта яна, аператар Таццяна Логінава. Гэта яе кінакамера пільна ўглядаецца сёння ў твар простага вясковага жанчыны Сцепаніды, якая ўвасобіла ў сабе нязломны і няскораны ворагам дух беларускага народа.

Кінафільм «Знак бяды» вось-вось выйдзе на экраны краіны. І, як кожны твор мастацтва, будзе жыць па сваіх законах, ужо незалежна ад волі і жаданняў стваральнікаў.

Нячаста даводзіцца гаспадыні гэтай кватэры вось так спакойна правесці вечар дома. У кінамаграфіе свой рытм

работы. І яна прывычалася ўжо надоўга ездзіць у камандзіроўкі, працаваць у паходных умовах, удалечыні ад Мінска.

Апрунуўшы фартух, Таццяна Дзмітрыеўна з нейкай асаблівай асалядай гатуе вачэру. 12-гадовы Андрэй, названы так маці ў гонар слаўтага савецкага аператара Андрэя Масквіна, асвойвае нядаўна купленую радыёапаратуру. Сын цяпер дома рэдкі гошць, бывае толькі ў нядзелю — вучыцца ў школе-інтэрнаце па музыцы і выяўленчаму мастацтву імя Ахрэмыча. Плён «творчасці» Андрэя — распісаная ім сцяна ў адным з пакояў кватэры. Побач з гэтай «самадзейнасцю» цудоўная рэпрадукцыя карціны Шагала, якую падарылі Логінавай сябры. Тут жа некалькі графічных работ беларускіх мастакоў.

...Лёгкая пара ідзе ад гараха бобу, прыгатаванага гаспадыняй, ад духмянай кавы на сталі... Утульна і ціха ў пакоі. А мне міжволі бачыцца гнілое балота і той зацяршаны снегам халодны і маўклівы лес, дзе здымалі «Дзікае паліванне караля Стаха» Валерыя Рубінчыка і Таццяна Логінава. Фільм гэты, як вядома, заваяваў больш за 10 прэстыжных міжнародных узнагарод. І ў многім папулярнасць стужкі абумоўлена выдатнай работай аператара-пастаноўчыка.

«Мне было лёгка і прыемна працаваць разам з Таняй Логінавай, — цёпла гаварыў рэжысёр Валерыя Рубінчык.

— Наша супрацоўніцтва пачалося яшчэ з «Вянка санетаў». Камера для Таццяны — натуральны і неабходны сродак самавыяўлення. Яна адухатарыла сваю прафесію дыханнем глыбокай культуры і вытанчанай паэзіі. Яе бачанне свету — лірычнае, пабудаванае на выяўленчых метафарах, жывапісных сугучках і рыфмах».

За 15 гадоў самастойнай працы Т. Логінава зняла 11 мастацкіх і тэлевізійных фільмаў. Найбольш вядомыя з іх — «Юнацтва генія», «Вянок санетаў», «Чорны замак Альшанскі», «Дзікае паліванне караля Стаха».

Здаецца, усё, пра што марыла дзяўчынка з гуртка кінаамагараў, цяпер здзейснілася. Яна заваявала прызнанне, аўтарытэт. У яе ёсць імя і ёсць будучыня. Па сутнасці, бліскучая кар'ера. Аднак прафесія кінааператара ўсё роўна лічыцца не жаночай. І Таццяну Логінаву называюць шчаслівым выключэннем з правілаў.

— Так, — пацвярджае Таццяна Дзмітрыеўна. — Спачатку ў інстытуце, а потым на кінастудыі мне даводзілася часта пераадоўваць... скептычныя адносіны калег. Маўляў, чаго ўзялася не за сваю справу? Наогул, прафесія аператара не з лёгкіх. Тут сапраўды не змога працаваць слабы духам, фізічна нямоцны чалавек. Вага кінакамеры 12 кілаграмаў. У мяне нават з'явілася своеасабліва творчая злосць, хацела даказаць, што я магу працаваць не горш за аператараў-мужчын. Андрэйку быў усяго год, калі Валерыя Рубінчык запрасіў здымаць з ім «Вянок санетаў». Нашы творчыя пазіцыі з рэжысёрам, бачанне свету, разуменне мастацтва былі блізкія, роднасныя...

Я з вялікай увагай слухаю Таццяну Логінаву. Яна моцны і мужны чалавек, але не саромеенца выглядаць слабай, гаварыць пра свае сумненні, няўпэненасць, няўдачы. Ад яе спрытнай, зграбнай постаці ідзе энергія і добразычлівасць. Яе ўсмешка, як у маці — абаяльная, шырокая, ад душы — асвятляе ўвесь твар.

Непрыкметна праходзіць вечар у гасцях. Трэба расставіць на стале. З ранняга паедзе ў школу Андрэйка. Пакуль не пачалася работа над новай карцінай, Таццяна Дзмітрыеўна не губляе час дарма. Многа чытае, ходзіць на вернісажы, у музеі, тэатры, сустракаецца з пісьменнікамі, мастакамі, музыкантамі. Яна называе гэты час перыядам назапашвання і аднаўлення духоўных і фізічных сіл. Бо наперадзе чакае вялікая, складаная, цікавая работа ў кіно.

Таццяна АНТОНАВА.

3 НОВЫХ ВЕРШАЎ

Генадзь БУРАЎКІН

* * *

Я не сквапны — вы паверце.
Не прыслужваю рублю.
Лепшы яблык на талерцы,
Не шкадуючы, ўступлю.

Сувеніры, кветкі, рэчы
Нават тыя, што люблю,—
Забірайце. Не пярэчу.
Пашкадую — і ўступлю.

Сцежку лепшую ў прысадах,
Поля лепшага раллю
І высокую пасаду —
Не крыўдуючы, ўступлю.

А тваіх вачэй смяшынкі,
Як нябесны дар, каплю.
Ні адной тваёй маршчынкі
І слязіны не ўступлю.

Праз пагрозы, пасміханне —
Праз усё пераступлю,
А цябе, маё каханне,
Нізаўшта не ўступлю.

* * *

Жанчын прыгожых трэба
бераччы
Ад пошласці, каварства і
знявагі,
І ад мяшчанскай зайздрасці і
звягі,
І ад залішняй ветлівасці і
ўвагі,
І ад рукі нахабнай на плячы.

Яны прыйшлі на грэшную
зямлю,
Як сны і летуценні залатыя,
Жаданыя і трошачкі святыя,
Нязнанага суладдзя панятыя,—
Святлом напоўніць вечнае
«люблю».

Не дайце іх зняславіць і
зап'яміць,
Не рвіцеся ўчыняць над імі суд-
Хай горда па жыцці яны нясуць
Вясны юначай радасную памяць,
Зачаравання невыказныя цуды...

СУСЕДКА

Калі раніцай ведамлі ляскала
І да рэчкі спяшала босая,—
Я цябе цалаваў краскамі,
Я цябе цалаваў росамі.

Калі ў поўдзень ішла палеткамі,
Маладога спакою поўна,—
Я цябе цалаваў кветкамі,
Я цябе цалаваў промямі.

Калі ўвечар да весніцы выйшла
І стаяла пад вішнямі колкімі,—
Я цябе цалаваў цішэю,
Я цябе цалаваў зоркамі.

Што, як ноччу ў акно пагрукаю,
Недасяжная і спакусная!..
Я цябе цалаваў думкамі,
А хачу цалаваць вуснамі.

ЛІСТОК АЛЬБОМА З XIX СТАГОДДЗЯ

«У шляхетным палацы,
У аздобленай мармурам зале,
Дзе грэмела мазурка
І свечкі гарэлі ледзь-ледзь,
Перад дамамі сэрца
Пэты калені схілялі —
І жанчыны шчасліва
Пачыналі ўміг маладзец».

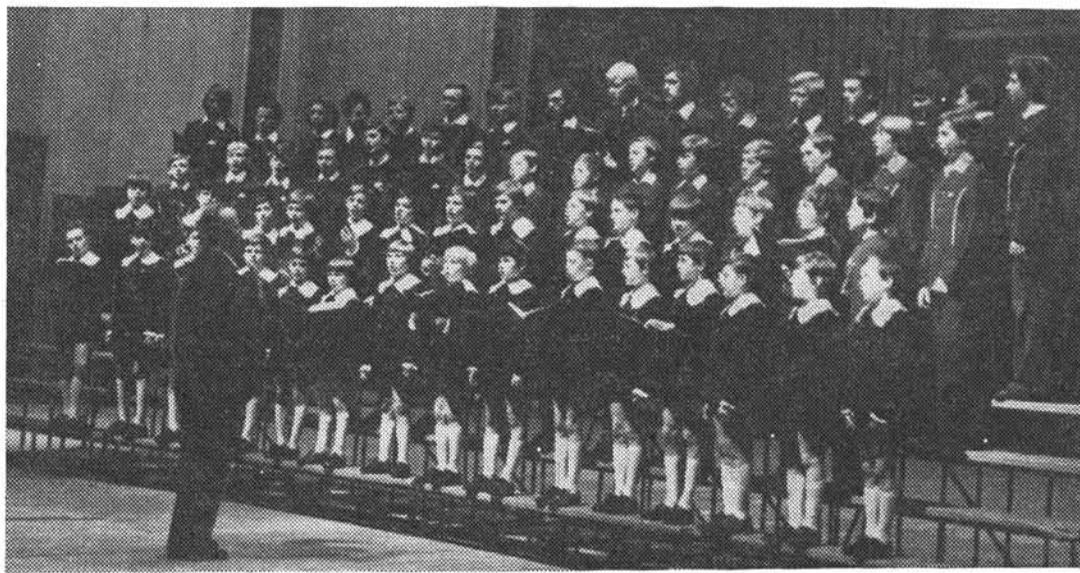
Гнеўны верш, як пальчатку,
Кідалі збялелым тыранам,
Ад сябе лёгкім жэстам
Адвёўшы знямелую смерць.
На святанні пэты
Прыносілі кветкі каханым —
І жанчыны шчасліва
Абцягалі ім век не старэць».

З-пад чужых небасхілаў,
Дзе крыж свой пакутніцкі неслі,
Дзе ў душы дагаралі
Летуценні былыя і злосць,
Прысылалі пэты сяброўкам
Лебядзіныя песні —
І жанчыны шчасліва
Бераглі праз гады маладосць».

І няхай у высокіх палацах
Пацямнеюць паркеты
І прыглухне мазуркі
Шляхетная медзь —
Пакуль будучы жанчыны,
Не замоўкнуць пэты,
Пакуль будучы пэты,
Жанчыны не будучы старэць...»

СПЯВАЮЦЬ ХЛОПЧЫКІ

Рэпертуар хору хлопчыкаў сярэдняй спецыяльнай музычнай школы пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі вызначаецца шырынёй і разнастайнасцю, гучаць у яго выкананні рэдка твораў сусветнай класікі. Напрыклад, кампазітара польскага Адраджэння Вацлава Шалютула, кантаты І. С. Баха, В. А. Моцарта, а таксама творы сучасных і замежных кампазітараў — Салманова, Слоніскага, Жыгайціса, Торміса. Выконвае калектыв і харавыя апрацоўкі беларускіх народных песень, а таксама творы сучасных беларускіх кампазітараў. З 1972 года хор хлопчыкаў многа гастралюе па краіне. Сваеасаблівым вынікам дзе-

сяцігадовай дзейнасці калектыву стаў выпушчаны Усесаюзнай фірмай «Мелодія» дыск-гігант, у які ўвайшлі творы кам-

пазітараў розных эпох і напрамкаў. Летась хор хлопчыкаў прыняў удзел у запісу музыкі для

фільма «Мастацтва Беларусі», які здымаўся па заказе ЮНЕСКО.

Д. ШАБАТУРА.

ЖЫВЕ ў ВЕСЦЫ ДАўНЕЙШАЕ ТРАДЫЦЫЙНАЕ РАМЯСТВО

САЛАМЯНЫЯ ўЗОРЫ КАЦЯРЫНЫ РУСАКОВІЧ

Ласкавае сонца «бабінага лета» залаціла лісце клёнаў і бяроз. Гэтая ж залацістасць кінулася ў вочы, калі мы, заварожаныя харастом і нейкім асаблівым восеньскім спакоем вёскі, зайшлі ў бліжэйшую хату, каб спытаць дарогу. У крыху цёмнаватым пасля вуліцы пакоі на сцяне свяціўся вялікі незвычайны дыван. На чорным палатне залаціліся гірлянды з кветак, лісця, гронак вінаграду, у цэнтры — вялікі прыгожы букет. І ўсё гэта выклеена са звычайных саломінак натуральнага колеру ці падфарбаваных. Твор надаваў інтэр'еру радасную мажорнасць, асабліва неабходную восеньскімі ці зімовымі прыходкамі.

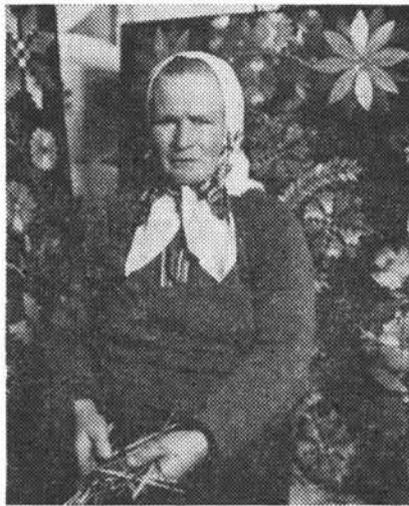
— Наша сваячка з Рухава рабіла, Каця Русаковіч. Тут недалёка, кіламетраў шэсць ад Пасекі. У многіх сядзібах яе дываны ёсць.

Кацярына Максімаўна, маленькая жанчына, якую мы адшукалі ў полі, усю дарогу дзівілася:

— А божачка, гэта ж трэба было людзям з-за свету ехаць, глядзець мае дываны. А што ж тут такога? Наклейвай саломінкі на тканіну — і ўсё. Праўда, не кожны так можа. У нашым Рухаве толькі Надзея Русаковіч ды Ніна Пілюк, але ўжо і яны не робяць, толькі я адна. У мяне навучыліся, а я — у адной жанчыны з суседняй вёскі. Неяк пасля вайны дачулася пра яе і да свайго мужыка: завязі паглядзець. Пасадзіў на матэрыял, завёз... Так і стала сама рабіць. Мудрасці тут вялікай не трэба. Разглядзіш саломінкі, каб як стужачкі сталі, і накладываеш на тонкую паперку адна да адной. А потым вы-

разаеш з яе што трэба: лісток, кветачку, птушку. Наклейш на чорную тканіну — тут табе і букеты, і алені, і вавёркі, і зайцы... Пасля ж вайны не было чым хату ўпрыгожваць, вось самі і выдумлялі. Бывае, ноччу працнешся, зірнеш на сцяну — а там мае кветкі зіхацяць, залаціцца...

У прасторным доме майстрыхі — сапраўдная выстаўка народнага мастацтва. Ложкі засланы вышыванымі пасцілкамі, на іх — стосы ўзорных падушак. Акуратна, дакладна, шывок да шыўка кладуцца рознакаляровыя ніткі гладзевай вышыўкі, складаюцца ў яркія сакавітыя гірлянды. Той жа стыль, толькі ў іншай каларыстыцы — і на саламяных дыванах. Адрозніе ж кідаецца ў вочы, што такія творы — не якая-небудзь выпадковасць, аднекуль занесеная сюды, у вёскі Старадарожскага раёна. Характар іх, каларыстыка, увесь вобразны лад адпавядаюць агульнаму настрою, які напўняў сельскае жыццё пасляваеннага часу. Разбураная вайной вёска інтэнсіўна адраджалася, людзям хацелася як мага хутчэй і лепш упрыгожыць сваё жыллё, наталіць доўгачаканую прагу міру, спакою, прыгажосці. У побыт увайшлі сакавітыя вышыўкі, тканыя пасцілкі, дываны, дарожкі, знадворку жыллё аздобіла разьба і расфарбоўка. Успомнілася і даўнейшае традыцыйнае рамяство аздаблення бытавых драўляных рэчаў саламянымі ўзорамі. Але раней яны былі спакайнейшыя, больш сціплыя. Цяпер жа сам вобразны лад інтэр'ера з яго мажорнасцю выклікаў павышэнне дэкаратыўнасці саламяных аплікацый. Набылі паліхромнасць тканыя і вы-

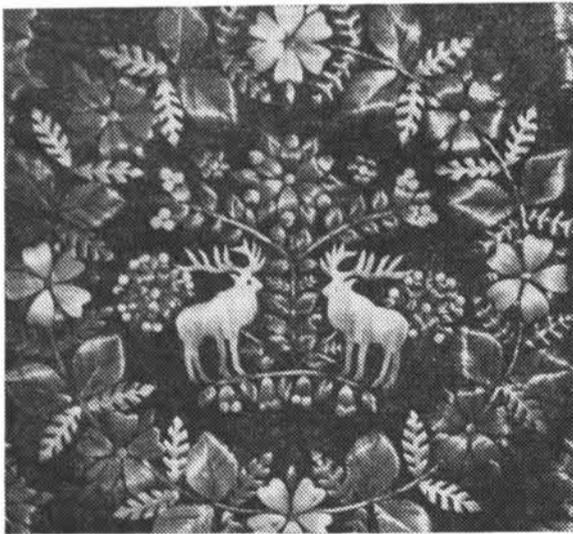
шываныя рэчы — стала падфарбоўвацца і саломка, каб не выбівацца з агульнага стылю. Кампазіцыя таксама знаёмая: цэнтральны матыў у расліннай акаймоўцы тыповы для тканых дываноў гэтага рэгіёна.

А што выраб саламяных дываноў не стаў масавай з'явай — справа зразумелая: тут патрэбны асаблівы талент. І хаця Кацярына Максімаўна кажа «што ж тут такога», гэта толькі сціпласць сапраўднага майстра. Так удала стылізаваць досыць складаныя прыродныя формы, сабраць іх у цэласную кампазіцыю, падабраць каларыстыку згодна далёка не кожны. Такой здольнасцю, відаць, і надзяліла прырода майстрыху, якая і ткачыха выдатная, і вышывальшчыца, але асабліва ўпадабала саламяныя дываны, пэўна, сугучныя яе душы мастака. Хоць падобныя творы ўжо амаль згубілі сваё утылітарнае прызначэнне, але ёсць яшчэ попыт на іх у музеях, аматараў народнага мастацтва, і гэта падтрымлівае ў майстрыхі ўласную прагу творчасці.

Яўген САХУТА.

НА ЗДЫМКАХ: К. РУСАКОВІЧ; дыван «Алені» (фрагмент); усё ў гэтым пакоі зроблена рукамі майстрыхі.

Фота аўтара.

ЦІКАВА ВЕДАЦЬ

ШАНТАРАВА ГАРА

Ранічкаю са стрэльбамі стаім групам на Шантаравай гары.

Першы рэдкі снег вялікімі лапамі, нібы на нітачцы, павольна спускаецца да долу і маўкліва кладзецца на яліны, ядловец, мох, дарогу.

— Куды сёння падацца, каб удала правесці дзень? — абмяркоўваем мы.

Раптам чуем у глыбіні лесу голас чыйгосяці сабакі.

— Гоняць! — прамовіў, сябар. Мы знялі з плеч стрэльбы, збочылі з дарогі і прыталіліся за дрэвамі. Галасы сабак набліжались. У лесе пачуўся шоргат, і перад намі з-за куста ядлоўцу паказаўся лось, вялікі, магутны. Лось павярнуў галаву спачатку ў адзін бок, потым у другі. Агледзеўшы дарогу, нас не

заўважыў, і калі галасы сабак зусім наблізіліся, скокнуў цераз дарогу. Бачым: ля яго ног і лісця. Хутка яны схаваліся ў гушчары лесу.

«Шчасліва табе, прыгажун, і табе, хітруха», — пажадаў я. Не рачыся, мы перагародзілі дарогу ганчакам, каб збіць іх са следу.

— З даўніх гадоў Шантаравы гара — месца пераходу дзікіх жывёл з Бярштан у Замастоўшчыну, — сказаў Цімох, наш старэйшы паляўнічы.

— Як сябе памятаю, гэту назву чую. А чаму пагорак называюць Шантаравы гара, так ніхто пераконаўча і не растлумачыў, — прамовіў Сашка, малады паляўнічы.

— Праўда ці няпраўда, сцвярджаць не бяруся. Раскажу толькі тое, што калісьці чуў ад бацькі, — адказаў я.

— Даўным-даўно, калі мой бацька быў яшчэ малы, у гэтым лесе ў пані Умастоўскай служыў аканомам нехта Шантар. Сумна яму было аднаму ў лесе, таму часта ў нашай вёсцы наведваў карчму. Вось аднойчы, у траскучыя грамнічныя маразы, добра падпіўшы, ноччу вяртаўся ён дадому. Хоць і недалёка, але па глыбокім снезе прытаміўся небарака, таму на пагорку, пад ялінай, вырашыў адпачыць. Сеў і, вядома, заснуў.

Як і цяпер, тут быў пераход дзікіх звяроў з аднаго месца ў другое. Гайня ваўкоў і напала на соннага чалавека. Раніцаю людзі знайшлі толькі моцныя юхтавыя боты. З таго часу гэтае месца і называецца Шантаравы гара.

— Праўдападобна, — у голас адказалі сябры.

Я. КРАМКО.

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

ЯЗЫК У ЦЕСЦЕ

Язык прамыць і варыць да гатоўнасці. Затым пакласці яго ў халодную ваду, ачысціць ад скуры і нарэзаць у выглядзе кружочкаў. У муку дадаць соль, яйка, малако і размяшаць так, каб не было камякоў. У цеста апускаць кавалачкі языка і смажыць у фрыжюры. Падаць з бульбянымі кракетамі і смятаным соусам.

500 грамаў гавяджага языка, 0,75 шклянкі мукі, 2 яйкі, 0,5 шклянкі малака, 3 сталовыя лыжкі топленнага масла, 1 шклянка смятаннага соуса, соль.

СВІНІНА АПЕТЫТНАЯ

Свіную карэйку нарэзаць на кавалкі, адбіць, пасаліць, пасыпаць перцам і тоўчаным часнаком. Скруціць у выглядзе каўбасак, абмакнуць у сырое яйка, запаніраваць у сухарах, затым зноў запаніраваць у яйку і сухарах. Смажыць у вялікай колькасці тлушчу (у фрыжюры). Падаць да стала са смажанай бульбай і дробна нарэзанай зелянінай.

400 грамаў свініны, 1 яйка, 3 сталовыя лыжкі сухароў, 4—5 зубкоў часнаку, 6 бульбін, 4 сталовыя лыжкі топленнага масла, тлушч, перац, соль.

МАРКОЎНАЯ БАБКА

У нацёртую маркоўную масу дадаць разведзеныя ў вадзе дрожджы, яйкі, соль, муку, цукар, масла, перамяшаць і паставіць у цёплае месца для броджэння. Затым масу перакласці ў металічную форму, змазаную маслам, і паставіць у печ ці духоўку на 20 мінут.

500—600 грамаў морквы, 1—2 сталовыя лыжкі мукі, 30—40 грамаў масла, 1—2 яйкі, 10—12 грамаў дрожджэй, соль.

КЛУБ АМАТАРАЎ БАЛЕТА

«Тэрпсіхора» — так назвалі новы клуб, арганізаваны аматарамі балета ў рэспубліканскім ДOME работнікаў мастацтваў. На першым яго пасяджэнні вядучая вечара, доктар мастацтвазнаўства Юлія Чурко і галоўны балетмайстар Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР народныя артысты СССР Валянцін Елізар'еў расказалі пра развіццё балета ў рэспубліцы, пра харэаграфічныя спецыяльныя і салістаў, пра творчыя планы трупы. У гутарцы з глядачамі ўдзельнічалі таксама салісты балета.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80;
33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 340